

Etkinliklerle Dinleme Eğitimi

Editör: Talat AYTAN

5. Baskı

Editör: Doç. Dr. Talat AYTAN

ETKİNLİKLERLE DİNLEME EĞİTİMİ

ISBN 978-625-7052-23-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Mart 2020, Ankara

5. Baskı: Kasım 2022, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*“Söz söylemek için önce duymak, dinlemek gerek.
Sen de söze dinlemek yolundan gir!”*

Mevlana

“İnsanın en ontolojik organı kulaktır.”

Heidegger

ÖN SÖZ

Anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi esasına dayanan Türkçe eğitiminin kurucu becerilerinden olan dinleme / izleme becerisi ile ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmaların nicelik ve nitelik itibarıyla arzu edilen düzeyde olmadığı bilinmektedir. Teknolojinin ilerlemesine koşut olarak yeni okuryazarlık türlerinin filizlendiği ve görselliğin kaptan köşküne kurulduğu modern dünyada eğitim – öğretim içeriklerinin peyderpey güncellenmesi gerektiği gerçeği göz ardı edilemez. Dinleme/izleme becerisi alan yazınına mütevazı bir katkı sağlama amacıyla hazırlanan bu kitabın giriş bölümünde dinleme/ izleme becerisine yönelik kuramsal bilgilere yer verilmiş, akabinde ortaokul öğrencilerinin dinleme/izleme becerilerini geliştirecek etkinlik önerilerine yer verilmiştir. Türkçe Öğretmenliği lisans programlarında bulunan Dinleme Eğitimi dersinin amaçlarına hizmet edecek içeriği haiz olan kitap, Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe Eğitimi bölümü yüksek lisans öğrencileri tarafından yayıma hazırlanmıştır. Kitabın Türkçe ve sınıf öğretmenlerine, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği bölümü lisans ve lisansüstü öğrencilerine, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine faydalı olacağını ümit ediyoruz.

Doç. Dr. Talat AYTAN

ORCID No: 0000-0001-9778-8970

Davutpaşa, 2022

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Doç. Dr. Talat AYTAN

1. Bölüm: Dinleme Eğitimi

Mehmet Ali ÇALICI, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0001-9999-1024

Doç. Dr. Talat AYTAN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9778-8970

2. Bölüm: Dinleme/İzleme Eğitimi Etkinlik Örnekleri

Aytekin KILIÇ, Milli Eğitim Bakanlığı

Gözde DURHAT, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0002-5068-6210

İremnur KAVRAZLI, Gelişim Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7750-2218

Kübra AKTAŞ, Yıldız Teknik Üniversitesi

Mehmet Ali ÇALICI, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0001-9999-1024

Merve VİRDİL, Yıldız Teknik Üniversitesi

Seray YAZICIOĞLU, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3106-0543

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Bölümler ve Yazarları.....	vi

1. BÖLÜM DİNLEME EĞİTİMİ

Dil, Ana Dili ve Öğretimi.....	1
Anlama.....	5
Dinleme/İzleme Becerisi	7
Dinleme Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi.....	14
Dinlemenin Önemi	16
Dinleme Süreci	17
Dinleme Becerisi, Beyin ve Bellek.....	19
Dinleme Eğitimi	21
Dinleme Becerisi ve Söz Varlığı.....	28
İletişimde Dinleme Becerisi	29
Dinleme Becerisinin Kültürümüzdeki Yeri.....	30
Dinleme/İzleme Türleri	32
Katılımlı Dinleme/İzleme	33
Katılımsız Dinleme/İzleme	33
Not Alarak Dinleme/İzleme	34
Kendini Konuşanın Yerine Koyarak Dinleme/İzleme (Empati Kurma).....	34
Yaratıcı Dinleme/İzleme.....	34
Seçici Dinleme/İzleme.....	35
Eleştirel Dinleme/İzleme.....	35
İlköğretim Programlarında Dinleme Becerisi.....	39
Dinleme Eğitimi, Teknolojik Gelişmeler ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA).....	42
Dinleme Becerisini Ölçme ve Değerlendirme.....	47

2. BÖLÜM DİNLEME/İZLEME EĞİTİMİ ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

1. Etkinlik: Sıfat Dede	51
2. Etkinlik: Emojiler ile Anlat	54
3. Etkinlik: Tamlama Tamamlama Oyunu	57
4. Etkinlik: Dinleyerek Resmet	58
5. Etkinlik: Nazire Yapıyorum.....	60
6. Etkinlik: Taşınma.....	61

7. Etkinlik: Doğru mu, Yanlış mı?	65
8. Etkinlik: Resmi Tamamla	69
9. Etkinlik: Bir De Buradan Bak	72
10. Etkinlik: Çember	73
11. Etkinlik: Şarkının Kilidi	74
12. Etkinlik: Betimleyebildiklerimizden misiniz?	76
13. Etkinlik: Müdahale Ekibi	80
14. Etkinlik: Dilek Balonu	81
15. Etkinlik: Bil Bakalım	83
16. Etkinlik: Parçadan Bütüne	84
17. Etkinlik: Kelile ve Dimne Instagram'da	86
18. Etkinlik: Düzenle Düzenleyebilirsen	89
19. Etkinlik: Suçlu Kim?	91
20. Etkinlik: Duyguları Eşleştir	93
21. Etkinlik: Rolüme Hazırım	99
22. Etkinlik: Parmak Kuklası	100
23. Etkinlik: Kitaplar Raflara	101
24. Etkinlik: Atasözü-Deyim Bulma Oyunu	106
25. Etkinlik: Resimler Konuşuyor	108
26. Etkinlik: Tuzluk Oyunu	110
27. Etkinlik: Kelime Hazinemizi Zenginleştirelim	112
28. Etkinlik: Resimlerden Kelimelere	114
29. Etkinlik: Kelimeyi Buluyorum	117
30. Etkinlik: Melodi Ağacı	119
31. Etkinlik: Ormanın Saklı Yanı	121
32. Etkinlik: Cümlelerden Hikâyeye	122
33. Etkinlik: İstasyonda Dinlen	123
34. Etkinlik: Sıfat Kutusu	125
35. Etkinlik: Ortası Var Sonu Yok	128
36. Etkinlik: Kutu Kutu Atasözü	129
37. Etkinlik: Bulut mu, Güneş mi?	131
38. Etkinlik: Havayı Koklayan Çocuklar	133
39. Etkinlik: Sen Söyle	135
40. Etkinlik: Alışveriş Listem	136
41. Etkinlik: B1r	138
42. Etkinlik: Beni Anla!	140
43. Etkinlik: Gözlerimle Duydum	142
44. Etkinlik: Sosyal Medya	143
45. Etkinlik: Filmse Hafıza	145

---

46. Etkinlik: Derdimi Dinle, Empati Yap.....	148
47. Etkinlik: Buluşma Noktası	149
48. Etkinlik: Arkadaşlarımı Tanıyorum	151
49. Etkinlik: Farklı Olanı Bul, Yerine Otur.....	152
50. Etkinlik: Hayvanları Tanıyalım	153
51. Etkinlik: Pardon.....	155
52. Etkinlik: Evde Akşam Yemeği.....	156
Kaynakça.....	159
Yazarlar Hakkında.....	167

1. BÖLÜM

DİNLEME EĞİTİMİ¹

Mehmet Ali ÇALICI, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0001-9999-1024

Doç. Dr. Talat AYTAN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9778-8970

1. Dil, Ana Dili ve Öğretimi

Dil, insanoğlunun yaratılışından bu yana ürettiği, düşündüğü, hayalini kurduğu her şeyin bugüne ulaşmasını sağlayan araçtır. İnsanoğlunun bugün var olan birikiminin taşıyıcısıdır. Çünkü dil, üretmenin ve üretileni aktarmanın en gelişmiş yoludur.

Dil, TDK Güncel Türkçe Sözlükte “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.”(TDK, [01.10.2018]) şeklinde tanımlanmaktadır.

Banguoğlu (2015, 9) ise dili, “insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemi” olarak tanımlamıştır. Bu sistem seslerin bir araya gelmesiyle oluşan hece, kelime ve cümlelerle anlam kazanır. Anlamın ortaya çıkması için seslerin bir sistem içinde bir araya gelmesi gerekir.

Ergin (2013, 3) ise dili “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessese” olarak tanımlamıştır.

Karaağaç'a (2009, 15) göre dil, “insana, ait olduğu gerçek dünyadan ayrı ve onun kanunlarına bağlı olmayan yapay bir dünya kurma ve tabiata tarihi katma imkânı veren bir saymacalar sistemi ve ses-anlam ilişkisi bütünüyle nedensiz olan, seslerden örülü ortak eğretilmeler toplamıdır.” Aksan (2015, 55) ise dili “düşün-

¹ Bu bölüm, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. Talat Aytan danışmanlığında, Mehmet Ali Çalıcı tarafından hazırlanan “**Ters Yüz Sınıf Yönteminin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerisine Etkisi**” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiş ve genişletilmiştir.

ce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge” olarak tanımlamıştır.

Ungan’a (2013) göre dil, bir insanın iletişim için kullandığı anlaşma sistemidir. Dil, düşünceyi yansıtır ve toplumsal uzlaşılı yoluyla anlaşılır kılınır. Bu toplumsal uzlaşılı dilin bireyin değil toplumun mahsulü olduğunu da gösterir.

Dilin farklı şekillerde birçok tanımı vardır. Bunun sebebi, dilin insanların canlılar arasında özel bir yer edinmesini sağlayan en değerli varlık olmasıdır (Yıldız ve diğ., 2013). Bu tanımların ortak noktası, dilin insanların duygu, düşünce ve meramlarını muhataplarına ileten araç olmasıdır. İnsan kendini en etkili ve güzel şekilde diliyle ifade eder. Bu ifade etme işi ise karşılıklı bir süreçtir. İletişim, dil ile en doğru ve kalıcı şekilde gerçekleşir. Demir ve Yılmaz’a (2012) göre dilin işlev açısından en önemli yönü iletişimi sağlamasıdır ancak Toklu’ya (2007) göre dilin sadece iletişim boyutunu ele almak dilin birçok vasfını ve görevini görmezden gelmemize sebep olur. Dil yalnızca bir iletişim aracı değil aynı zamanda kültür aktarıcısı, toplumun dünyaya bakışını yönlendiren ve insanın duygu ve düşüncelerini yansıtmaya imkân veren önemli bir araç ve edebiyat sanatının ortaya çıkış nedenidir.

Bir anlaşma aracı olan dil, bir insana hayatının bütün dönemlerinde gereklidir. Bu gereklilik yalnızca bilme düzeyinde değil aynı zamanda kullanma düzeyindedir. Dilin etkili kullanılabilmesi için dil eğitiminin uygulamalı bir şekilde sunulması gerekmektedir (Yalçın, 2002).

Günümüz dünyasının sunduğu bilimsel ve teknolojik gelişmeleri günlük hayatımızda etkili bir şekilde kullanmak, demokratik toplum yapısını ve çağın değerlerini anlamak ve yaşamak, kendisine sunulanları sunulduğu şekliyle değil de eleştirerek, sorgulayarak, araştırarak alan, bunları çözümleyen ve yeniden üreten bireyler yetiştirmek ancak etkin bir dil eğitimiyle mümkündür (Yaşar, 2008).

Özbay’a (2013) göre kültür aktarımını sağlamak dilin bir işlevidir. Dil öğretimi ile kültür öğretimi arasında koşutluk vardır. Dil toplumun olaylara ortak bir açıdan bakmasını sağlar, topluma bir düşünce çerçevesi sunar ve bunu kendi imkânlarıncı yapar. Dil eğitimi, dilin imkânlarından bireyin en iyi şekilde yararlanmasını, daha iyi ve etkili düşünmesini, insanların bildirişimini ve kültürün kuşaklar arasında aktarılmasını sağlamak amacıyla yapılır.

Ana dili, TDK Türkçe Sözlükte “çocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil”(TDK, [01.10.2018] şeklinde tanımlanmaktadır. “Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonrada ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü

bağlarını oluşturan dildir” (Aksan, 2015, 81). Ana dili, öncelikle anne, aile ve yakın çevreden edinilen, daha sonra toplumun daha geniş ve herhangi bir yolla ilişkili bulunulan kesimleri aracılığıyla geliştirilen, toplumun ürettiği aynı zamanda toplumun da üreticisi olan, karşılıklı etkileşim yoluyla hem kendini hem de toplumu geliştiren, bir topluluğa millet olma bilinci kazandıran dildir.

Yıldız ve diğ. ne (2013) göre ana dili kavramı anne ile doğrudan ilişkili bir kelimedir. Annenin çocuğun büyüme ve yetişmesindeki başat rolü dil ediniminde de kendini göstermektedir. Ana dili, bir insanın yeni öğrenmelerinin temelinde olduğu için de bu kavramın kullanılması uygundur. Oruç (2016) kavramın anne ile ilgisine dayanarak “ana dili” kavramını kişinin annesinden öğrendiği dil olarak tanımlamıştır. Ayrıca kavramın aile ve yakın çevre ile ilgisine değinmiş ve ana dilinin kişinin ilk öğrendiği ve kendini en iyi şekilde ifade ettiği dil olduğunu belirtmiştir.

İnsan kendini en iyi biçimde ana diliyle ifade eder. Ana dilini edinen birey, duyuları aracılığıyla elde ettiği bilgileri ana dili vasıtasıyla düşünce olarak yansıtır (Özbay, 2013). Düşüncenin tezahürü için ana dili bilincine sahip olmak şarttır (Kavcar, Oğuzkan, Aksoy, 2012). Bir toplumun gelişmesi ve çağdaşlaşmasını sağlamak, ifade ve düşünce gücünü geliştirmek ana dili eğitimiyle mümkündür (Kurudayıoğlu ve Çetin, 2015). Bireyin kendini gerçekleştirme sürecini başarılı bir şekilde tamamlayabilmesi ve etkili iletişim kurabilmesi sağlam temellere dayanan bir ana dili eğitimi ile mümkündür (Cavkaytar, 2010). Ana dili öğretimi, bireylerin etkili anlatma becerilerini geliştirir. Ayrıca bireylerin düşünsel anlamda derinleşmelerini ve olgunlaşmalarını sağlar, kişiliklerini geliştirir (Açık Önkaş, 2010). Bu yüzden ana dili eğitimine önem verilmeli ve bu eğitim en doğru şekilde yapılmalıdır.

Ana dili örtük olarak edinilir. Örgün eğitimle birlikte örtük bilgiler açık bilgi hâline getirilir ve uzun bir süreçte öğretilmeye çalışılır. Bu eğitimde amaç çocuğun okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinden hareketle yeni bilgiler edinmesini, beceri ve davranış geliştirmesini sağlamaktır (Onan, 2014). Ayrıca ana dili kullanma becerisinin geliştirilmesi bireyin yaşadığı çevre ile başarılı ilişkiler kurabilmesi için de elzemdir (Doğan, 2016). Kişi ana dilinin inceliklerine ve ifade zenginliklerine ne kadar hâkim olursa kendini o derece iyi ifade etme imkânı bulur.

Ana dili öğretiminin amacı yeni nesillere dillerini kullanılabilmektir. Ana dili eğitimi ailede başlar, çocuğun okul çağına gelmesiyle eğitim kurumlarında devam eder. Ana dili eğitimi sürecinde nasıl bir yol ve sistemin takip edileceği mühim bir konudur. Bu konudan öncelikle mesul kişiler öğretmenlerdir. Ana dili eğitimi konusunda bütün öğretmenlerin branş farkı gözetilmeksizin aynı duyarlılığı göstermesi gerekmektedir (Yıldız ve diğ., 2013).

Ana dili eğitimi yapılırken eğitim bilim esasları gözetilmeli, hangi kademedede olursa olsun bu eğitimin önemi unutulmamalıdır. Ana dili eğitiminde eğitim bilimsel yöntemler, dil öğretme yöntemleri ve Türkçenin edebî metinleri etkin bir şekilde kullanılmalıdır (Sinan, 2006).

Aytan (2011, 4) ana dili dersinin amaçlarının okuduğunu noksansız ve metnin iletisini kaybetmeden anlama, kendini amacına uygun bir şekilde yazıyla ifade edebilme, dinlediklerini tam ve doğru bir şekilde algılayabilme ve kendini sözle etkili bir şekilde ifade etme olduğunu belirtmiştir. Bu açıklamalardan ana dili dersinin amacının, dört temel dil becerisini amacına uygun ve etkili kullanma yetkinliğinin bireylere kazandırılması olduğu anlaşılmaktadır.

Ana dili eğitimi, dil ile ilgili bilgi ve kuralların aktarılmasından ziyade anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesine odaklıdır. Anlama becerileri dinleme ve okuma, anlatma becerileri ise konuşma ve yazmadır. Bu beceriler birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu becerilerin öğretimi sırasında yapılan etkinlik ve uygulamalar yoluyla bu dört temel dil becerisinin geliştirilmesi hedeflenmelidir. Bir insan ancak ana dilini etkili kullanarak okuduklarını ve dinlediklerini eksiksiz anlayabilir ve duygu, düşünce veya isteklerini konuşma ve yazma yoluyla eksiksiz bir şekilde anlatabilir. Bu bağlamda Türkçe dersinin temel görevinin, öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek olduğunu söyleyebiliriz (Calp, 2010).

Ana dili eğitiminde kullanılan metinlerin niteliği çok önemlidir. Türkçenin doğru ve özenli kullanıldığı metinlerle karşılaşan öğrenciler zamanla bu metinlerde kullanılan dile öyküneceklerdir. Bu yüzden öğrenciler ana dilinin anlatım gücünü ve güzelliğini en iyi şekilde temsil eden metinlerle buluşturulmalıdır. Bu durum öğrencilerin dil bilinci ve duyarlılığı kazanmaları bakımından da önemlidir. Dilin özensiz kullanıldığı ve çocuk gerçekliğinden uzak metinlerle öğretim yapılırsa öğrencilere dil sevgisi kazandırmak mümkün olmaz. Öğrencilere dil sevgisi kazandırma sürecinde yalnızca ders kitabındaki metinlerden değil sanatçılar tarafından çocuklara yönelik yazılan eserlerden de faydalanılmalıdır (Sever, Kaya, Aslan, 2006).

Türkçe dersinin amaçları Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2017, 10) aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- “dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,

- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması.”

Bu amaçlar Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018, 8) da aynı şekilde muhafaza edilmiştir.

Amaçlar incelendiğinde programların anlama ve anlatma becerileriyle değerler üzerine kurulduğu görülmektedir. Genel olarak özetlenecek olursa, Türkçe dersinin amacı öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek ve millî, manevi ve evrensel değerleri öğrencilere kazandırmaktır. Burada değer aktarımı sürecinin de anlama ve anlatma becerilerine bağlı olduğu unutulmamalıdır.

2. Anlama

Anlama; dinleme, okuma ve görme yoluyla elde edilen bilgilerin eski öğrenmelerle karşılaştırılmasından elde edilen yeni bilgidir. Anlama, öncelikle dinleme ve okuma yoluyla gerçekleşir. Okunan ve dinlenenlerdeki mesajın algılanması bir anlamadır. Bu algılama sonucunda alınan mesaj yorumlanır ve yapılandırılır (Calp, 2010). Anlamanın iki boyutu vardır: dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama. Dinlediğini anlama süreci duyma ile okuduğunu anlama süreci ise görme ile başlamakta ve bu iki süreç algılama ve dikkat ile devam etmektedir. İnsanın çevresine ve topluma uyumu, yeni öğrenmeler gerçekleştirmesi, kültürünü artırması anlama becerisinin geliştirilmesine bağlıdır (Aytan, 2011).

Çeşitli duyuların katılımıyla okunanların ve dinlenenlerin içerdiği iletinin algılanmasına anlama denir. Anlamada ön bilgiler önemlidir. Birikimlerimiz yeni karşılaştığımız bilgi ve metinlerin anlaşılmasında anahtar rol üstlenir. Anlama, basit ve mekanik bir süreç değildir, karmaşık bir görünüm arz eder. Anlama ger-